

Lysias' anklagetale mod Diogeiton

Taler

Lysias
Taleskriver

Sted

Athens domstol

Omstændigheder

Et par unge mænd anlægger sag mod deres tidligere værge.

1 Hvis ikke konflikterne var så store, ville jeg aldrig have ladet disse mennesker træde frem for jeres domstol, dommere. Jeg mener nemlig, at det er forkasteligt med familiestridigheder, og jeg ved, at det ikke kun er lovovertræderne, der mister ansigt over for jer; det er også de familiemedlemmer, der ikke kan tåle at få mindre end andre. De to her har imidlertid fået frataget en masse penge, dommere, og er blevet rigtig dårligt behandlet af dem, der mindst af alle skulle være sådan, og da de har søgt tilflugt hos mig, deres svoger, er jeg nødt til at tale på deres vegne.

2 Jeg er gift med deres søster, Diogeitons datterdatter. Til at begynde med fik jeg begge parter til at lade deres venner mægle i striden, og jeg lagde megen vægt på, at ingen andre skulle få noget at vide om problemerne. Men Diogeiton var fræk nok til slet ikke rette sig efter sine venner vedrørende de penge, som det klart var bevist, at han havde. Han ville hellere have en retssag på halsen, selv rejse en sag for uberettiget anklage og risikere det værste frem for at opføre sig ordentligt og slippe for stævningen fra drengene.

3 Mit krav til jer, dommere, er dette: Hvis jeg kan bevise at disse to er blevet vanrøgtet af deres morfar i en grad, som ingen i vores samfund er blevet det af deres pårørende, skal I hjælpe dem til at få deres ret. I modsat fald må I tro på ham i ét og alt, og for fremtiden ikke regne os for noget. Nu vil jeg prøve at forklare jer sagen fra begyndelsen:

4 Der var to brødre, dommere, Diodotos og Diogeiton. De havde både samme far og samme mor, og de delte den rørlige del af arven mellem sig, den ikke-rørlige drev de i fællesskab. Da Diodotos havde tjent en masse penge på handel, overtalte Diogeiton ham til at gifte sig med hans datter, det eneste barn han

havde. Diodotos fik så to sønner og en datter.

5 Nogen tid senere blev han indrulleret blandt hoplitterne under Thrasyllus, og han kaldte sin kone til sig (dvs. hans niece), og også hendes far (dvs. hans egen svoger og bror, morfar og onkel til de små drenge). Han mente nemlig, at på grund af de nære familieforbindelser var ingen nærmere til at tage sig ordentligt af hans børn. Han gav Diogeiton et testamente og en rådighedssum på fem talenter sølv.

6 Han fortalte også, at han havde sat syv talenter og 40 miner i skibsanparter, <investeret 100 miner i jord> og havde et udestående på 2.000 drachmer på Chersonnes. Han pålagde ham, at hvis der skulle tilstøde ham noget, skulle hans kone have en talent i medgift, foruden hvad der var i soveværelset, og hans datter ligeledes en talent i medgift. Han overlod desuden sin kone 20 miner og 30 kyzikener-staterer.

7 Da han havde gjort det og havde efterladt en kopi af testamentet hjemme, drog han i krig sammen med Thrasyllus. Han faldt ved Efesos, men Diogeiton holdt mandens død skjult for sin datter et stykke tid og fik de efterladte forseglede papirer ved at påstå, at disse papirer var nødvendige for at få pengene fra skibsanparterne.

8 Da han senere afslørede Diodotos' død for dem, og de havde gjort, hvad sig hør og bør, boede de det første års tid i Piræus, dér var deres fødevarer nemlig. Da de slap op, sendte han børnene op til byen, og han giftede deres mor bort for 5.000 drachmer, 1.000 mindre, end hendes mand havde givet til hende.

9 Syv år senere blev den ældste af drengene myndig, og Diogeiton kaldte dem til sig og sagde, at deres far havde efterladt dem 20 miner sølv og 30 staterer: 'Nu har jeg brugt mange af mine egne penge på at forsørge jer. Det gjorde mig ikke noget, så længe jeg havde nogen, men nu har jeg selv ingenting mere. Du er jo blevet myndig og en voksen mand, nu må du selv se, hvor du kan få føden fra.'

10 Det blev de slået fuldstændig ud af at høre, og grædende gik de hen til deres mor og tog hende med hen til mig, ulykkelige som de var over denne behandling, ynkelige og uden tag over hovedet. De bad mig hulkende om ikke

at acceptere, at de blev berøvet deres fædrene arv, og at de blev kastet ud i yderste fattigdom efter overgreb fra dem, der mindst af alle burde gøre sådan noget. Jeg skulle hjælpe dem både for deres søsters skyld og for deres egen, sagde de.

11 Det ville føre for vidt at fortælle om al den sorg, der var i mit hus i de dage. Men til sidst bad og bønfuldt deres mor mig om at indkalde hendes far og vores venner, og hun sagde, at selvom hun ikke var vant til at tale blandt mænd, tvang de mange problemer hende til at afsløre alt om deres ulykke for os.

12 Jeg gik hen til Hegemon, hans datters mand, og gav udtryk for min harme, og jeg talte med de andre pårørende og forlangte, at Diogeiton skulle aflægge regnskab for pengene. Først ville han ikke, men omsider blev han presset til det af sine venner. Da vi var samlet, spurgte konen, hvordan han kunne få sig selv til at være sådan over for drengene: 'Du er jo bror til deres far, du er min far, du er både onkel og morfar til dem.'

13 Hvis du ikke skammer dig over for mennesker, kunne du i det mindste respektere guderne, for du fik fem talenter fra ham i rådighedssum, da han sejlede af sted. Det er jeg villig til at sværge på, hvor det end skal være, og det ved mine børns liv, både disse her og dem, jeg har fået senere hen. Og *jeg* er ikke så ussel eller så pengegrisk, at jeg vil forlade dette liv med det på samvittigheden, at jeg har svoret falsk ved mine egne børn og uretmæssigt har frataget min far hans ejendom.'

14 Så forklarede hun, at han havde taget de syv talenter og 4.000 drachmer i skibsanparter, og hun fremlagde papirerne på det. Hun fortalte nemlig, at under flytningen fra Kollytos til Faidros' husvar drengene stødt på regnskabsbogen, der var blevet smidt ud, og den havde de bragt hen til hende.

15 Hun afslørede så, at han havde taget de 100 miner, der var investeret i jord med fast afkast, foruden 2.000 drachmer og meget værdifuldt indbo. Hun fortalte også, at de hvert eneste år fik korn fra Chersonnes. 'Og selvom du havde

alle de penge,' sagde hun, 'så har du haft den frækhed at sige, at deres far efterlod dem de 2.000 drachmer og 30 staterer, som han overlod *mig*, og som jeg gav dig, da han døde!

16 Og du syntes, det var i orden at smide dine børnebørn ud af deres eget hus i laser og pjalter, uden fodtøj eller nogen til at tage sig af dem, uden sengetøj, uden overtøj og uden det indbo, som deres far efterlod dem – og uden det rådighedsbeløb, som han deponerede hos dig.

17 Og nu opdrager du min stedmoders børn, som er lykkelige med de mange penge – og det gør du nydeligt – men du er uretfærdig over for mine børn, som du har smidt ud af huset i vanære og nu har tænkt dig at gøre til tiggere i stedet for rige. Du er ikke engang bange for guderne over dine handlinger, og du skammer dig ikke over, at jeg ved besked med det. Du husker ikke på din bror, og os regner du alle sammen for mindre værd end pengene.'

18 Ja, dommere, disse mange og hårde ord sagde hans kone, og alle vi, der var til stede, blev dybt rystet over det, han havde gjort, og ved hendes ord. Vi så jo, hvordan drengene havde lidt, og huskede på den døde og på, hvor uværdig en værge han havde efterladt sig. Vi tænkte også på, hvor svært det er at finde en, som man kan betro sine ejendele til. Ja, dommere, ingen af os tilstedeværende kunne sige et ord. Vi gik hver til sit i tavshed, mens vi græd, fuldstændig som de to, det var gået ud over.

Træd nu først frem som vidner på dette:

(VIDNER)

19 Jeg beder jer nu, dommere, om at høre godt efter dette regnestykke, så I kan få medlidenhed med de to unge mænd og deres mange problemer, og samtidig kan forstå, at han fortjener alle borgeres vrede. Diogeiton skaber nemlig så stor mistillid mellem folk indbyrdes, at de hverken i levende live eller i deres sidste stund tør stole mere på deres nærmeste end på deres værste fjender.

20 Han var fræk nok til at benægte sin skyld med hensyn til den ene del af gælden, og efter langt om længe at have indrømmet resten tillod han sig den frækhed at fremlægge udgifter og omkostninger for de to drenge og søsteren i otte år på i alt syv talenter sølv og 7.000 drachmer! Han var så uforskammet, at han uden at ane, hvordan han skulle bogføre pengene, anslog maden til to smådrenge og deres søster til fem oboler om dagen. Fodtøj, vask og frisør var ikke skrevet op månedsvis men for et år ad gangen, alt i alt for den samlede periode over en talent sølv!

21 Han brugte ikke 25 miner ud af de 5.000 drachmer på deres fars grav, men stak halvdelen til side til sig selv og debiterede dem for resten. Ved Dionysierne, dommere (ja, jeg finder det på sin plads at nævne det her) anførte han 16 drachmer for køb af et lam, og otte af dem har han debiteret drengene. Det er ikke mindst det, vi er blevet vrede over. For det er jo sådan, mine herrer, at under store tab bliver de skadelidte ofte såret mindst lige så meget af småbeløb. De afslører nemlig kun alt for tydeligt forbrydernes slette karakter.

22 Til fester og ofringer i øvrigt har han beregnet deres udgift til mere end 4.000 drachmer; hertil kommer en mængde andre, som han førte på til den samlede sum – som om han var blevet indsat som drengenes værge for at aflevere et regnskab i stedet for pengene og gøre dem ludfattige i stedet for velhavende, ja, for at de skulle glemme, hvad de måtte have af fjender fra gammel tid, og i stedet for at føre krig mod deres værge, fordi de var blevet frarøvet deres penge.

23 Sæt han nu ville være ordentlig over for børnene, så er der jo love om forældreløse, og de gælder både for værger, der ikke magter opgaven, og for dem, der gør. Han kunne sagtens have lejet huset ud og være sluppet for en masse besvær, eller han kunne have købt jord og forsørget børnene af afkastet. Hvad enten han havde gjort det ene eller det andet, ville de i dag have været blandt de rigeste i Athen. Men efter min mening har han aldrig nogensinde overvejet, hvordan han kunne kapitalisere formuen, men kun hvordan han selv kunne få fat på deres penge ud fra den tanke, at det var hans slette karakter, der skulle arve afdødes penge.

24 Men nu kommer vi til det allerværste, dommere: Han var sammen med Alexis om et trierarchi og påstod, at han havde bidraget med 48 miner. Halvdelen af dem debiterede han børnene, selvom de var faderløse – og dem har staten ikke bare gjort skattefri, så længe de er børn; de er også fritaget for liturgier et år efter, at de er blevet myndige. Men han, deres morfar, skaffede sig i strid med loven halvdelen af sit trierarchi fra sine egne børnebørn.

25 Han sendte også en skibslast varer over til Adriaterhavet, til en værdi af to talenter, og han sagde til deres mor, at det var på drengenes risiko, men da skibet kom velbeholdent tilbage og havde fordoblet sin værdi, så påstod han, at det var hans egen forretning. Men hvis han vil kontere tabene som deres og selv tage pengene, når det går godt, så får han ikke svært ved at skrive i regnskabet, hvad pengene er gået til, og det bliver en smal sag at berige sig på andres bekostning.

26 Det ville være et større arbejde, dommere, at redegøre for hver detalje over for jer. Men da jeg nu med stort besvær havde fået papirerne fra ham, stillede jeg med vidner hos Alexis' bror Aristodikos (Alexis er jo selv død) og spurgte, om han havde regnskabet for trierarchiet. Han svarede ja, og vi gik hjem til ham og fandt ud af, at Diogeiton ligesom han havde indskudt 24 miner i trierarchiet.

27 Men han fremviste et regnskab på at have brugt 48 miner, så han havde debiteret dem for lige så meget som han havde brugt! Hvad tror I så ikke han har brugt på det, man ikke ved noget om og som han selv har disponeret over, når han var fræk nok til at lyve om 24 miner og tage dem fra sine børnebørn? – og det var jo noget han gjorde sammen med andre, så det var ikke så svært at finde ud af. Træd så frem som vidner på dette!

(VIDNER)

28 I har nu hørt vidnerne, dommere, men i mit regnestykke vil jeg nu gå ud fra de penge, som han til sidst indrømmede at have: syv talenter og 400 miner. Jeg regner ikke med nogen indtægt, men trækker kun på kapitalen, og jeg sætter et beløb, som ingen i denne by nogensinde har brugt på to drenge, deres søster, en

paidagog og en slavinde: 1.000 drachmer om året, dvs. lidt under tre drachmer om dagen. På otte år bliver det 8.000 drachmer; det viser, at der er seks talenter og 20 miner tilbage. Han vil ikke kunne vise, at han har været udsat for tab på grund af pirater, eller at han har mistet penge, eller at han har tilbagebetalt gæld ...

Kilde

Tortzen, C. G. (2014). Fire taler af Lysias. AIGIS – nordisk tidsskrift for klassiske studier, 14(1), 1-20.

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Anklagetale, Taler fra Antikken (7. årh. fvt. til 6. årh. evt.)

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lysias-anklagetale-mod-diogeiton-ukendt-aarstal>